

A Sacramentsdag
7 juni 2026
M. Assumpta

Homilie

Z en B,

Weten jullie waar het gezegde 'hocus pocus' zijn oorsprong vindt? Waarschijnlijk wel. Het is een verbastering van de vroegere consecratiewoorden.

De priester stond met zijn rug naar het volk, boog diep, zette zijn ellebogen op het altaar, en sprak in het latijn halffluid en traag de woorden uit: 'hoc est enim corpus meum', wat betekent 'dit is mijn lichaam'.

Het klonk zo geheimzinnig dat het door goochelaars werd overgenomen om het mysterieuze van hun act kracht bij te zetten: hocus pocus.

Dat de kerkgangers die woorden niet begrepen, en dat ze raadselachtig klonken, deed er toen niet toe.

Want het was hun geleerd dat het volstond die woorden uit te spreken om het brood te veranderen in het lichaam van Jezus, en daarna ook de wijn in zijn bloed.

Men had daar in de theologie een term voor: 'ex opere operato', 'door het te doen, gebeurt het'.

Een sacrament, en dus ook de eucharistie, was iets dat de gewone gelovige gewoon moest laten gebeuren. Er werd genade uitgedeeld van boven naar beneden, van God naar de mensen, en de mensen hadden het maar te ontvangen.

Maar zo had Jezus het eigenlijk niet bedoeld.

We kunnen dat opmaken uit de evangeliëlezing van deze zondag, waar Jezus over het eucharistisch gebeuren zegt: 'Met hen die delen in mijn lichaam en mijn bloed ontstaat er een hechte verbondenheid, zij met mij, en ik met hen.'

Zonder wederzijdse interactie dus geen sacrament.

In twee belangrijke documenten van het tweede Vaticaans Concilie – vooral Sacrosanctum Concilium en Lumen Gentium - werd dat benadrukt.

Er wordt erin nadrukkelijk gesteld dat de kern van een sacrament niet louter een ritueel is, maar een levend teken van Gods genade binnen de gemeenschap van de kerk.

Een sacrament is pas een werkzaam gebeuren, wanneer het gepaard gaat met een bewuste, actieve en gemeenschappelijke deelname van de gelovigen.

Een belangrijk woord daarbij is het woord 'ontmoeting'.

Sacramenten zijn momenten van ontmoeting tussen God en de mensen, en tussen de mensen onderling. Ze schenken genade, voeden het geloof, en brengen de mensen samen in gemeenschap.

We kunnen dan ook de eucharistie geen sacrament meer noemen als het zich beperkt tot een hocus pocus, een mysterieus gebeuren door de priester aan het altaar.

Het wordt het pas als er een ontmoeting plaats vindt, waarin Gods liefde zichtbaar komt door het effectief delen van brood en wijn, van lief en leed.

Want zo heeft Jezus het toch gezegd: breek en 'deel'.

Dat betekent ook dat het sacrament van de eucharistie zich niet alleen voltrekt op het moment dat de consecratiewoorden worden uitgesproken.

En zelfs niet alleen aan het altaar.

De eucharistie voltrekt zich wezenlijk ook aan de deur van de kerk.

Daar is de verbondenheid het meest voelbaar: mensen vertrouwen er hun zorgen en hun vreugden toe aan mekaar, bij het binnenkomen en evenzeer ook bij het contact na de viering.

Het is dan ook een belangrijk deel van de eucharistie dat de voorganger de gelovigen aanspreekt bij het binnenkomen, en hen na de viering de kans geeft om van gedachten te wisselen.

Paus Franciskus, die een meester was in het stellen van inspirerende tekens, heeft dat duidelijk benadrukt onmiddellijk na zijn verkiezing tot paus.

Hij stelde dat hij op de eerste plaats bisschop van Rome was geworden.

En voor zijn eerste publieke mis op zondag bleef hij niet in het Vaticaan, maar trok naar de gelovigen van zijn nieuwe bisdom in een eenvoudige parochiekerk in de omgeving van Rome.

En tot ieders verrassing spurte hij na de zegen onmiddellijk naar buiten, en aan de kerkdeur gaf hij alle aanwezigen een handdruk.

Z en B,

Het is mijn diepe ervaring hoe waardevol dat begroetingsmoment is bij het binnenkomen en buitengaan.

Ik kan getuigen hoevelen van jullie mij daar telkens weer laten delen in jullie zorgen en jullie vreugden.

Ik draag dat iedere keer mee naar het altaar, om het in een zinvol ritueel in handen te leggen van de Heer Jezus.

En we mogen erop vertrouwen dat hij dan tot ons zegt: laat mekaar niet los, deel lief en leed, zoals jullie brood en wijn delen, en ja, dan kom ik ook hier telkens weer tot leven.